

DHUKKUBA WAQTII DANDAMACHUU

December 9, 2022 1:05 PM OROMO

Dhukkubni **COVID, qufaa** fi **RSV** babal'achaa jira. Tarkaanfiiwwan yeroo weerara vaayrasii koroona fudhachaa turre ammallee dhibeewwan kana irraa ofeeggannoo gochuu keenyaaf gaarii dha.

Guyyuun dhukkuba ittisuu

- Yeroo dhukkubsattu mana turi. Namoota dhukkubsatan irraa fagaadhu.
- Keessattuu nama dhukkubsate bira turteetta yoo ta'e, mallattoolee dhukkuba kanaahubadhu.
- Yeroo baayyee harka dhiqadhu.
- Fuula baay'ee tuqamu, kan akka qabattoo balbalaa, bilbilaa, fi rimootii tv qulqulleessuu fi alkooliidhaan axaa'uu.
- Yoo mallattoowwan COVID-19 qabaatte qoratami.
- Waggaa waggaan qoricha qufaa, akkasumas qoricha COVID-19 fi boosters akka gorfametti fudhadhuu.

Yeroo dhukkuba sirna hargansuu

Gochoonni biroo ijoolleen mana barumsaa akka turaniif gargaaruu, hojii dhabuu ykn walitti akka hin sassabamne ittisuu, akkasumas hospitaaloonni keenya haala gaariin akka hojjetan taasisa:

- Mana keessas ta'e namoota baay'ee keessatti haguuggii fuulaa uffadhaa.
- Namoota dhukkuba cimaaf saaxilaman waliin daawwannaa tursiisi, ykn yeroo naannoo isaanii jirtu eegumsa dabalataa kan akka haguuggii fuulaa fi fageenya qaamaa itti dabali.
- Walgahii xixiqqoo, alatti gaggeessaa.
- Qilleensi baasuuf foddaa fi balbala banaa.

	COVID	QUFAA	RSV
Salphaatti qilleensa keessaa babal'ata	√		
Funyaan ykn afaan nama tokkoo keessaa cophu furii ba'uun babal'ata	√	√	√
qaama jabaa fi lallaafaa irra jiraachuu fi qaama wanta sanaa tuquun babal'achuu danda'a		√	√
Talaalliin ni argama	√	√	
Balaa olaanaa kan ta'u ulfaaf , ga'eessota umuriin isaanii guddaa ta'e, fi Namoota dandeetti qoqo'annaa dhukkubaa baayyee gadi bu'aa qaban	√	√	√
Daa'immanii fi ijoollee wwaniif balaa guddaa ta'uu danda'a		√	√

Yoo balaahamaa COVID-19, qufaa, ykn RSV jirta ta'e

Dhiyeessaa kee waliin wal qunnamtii qabaadhu. Yoo dhiyeessaa hin qabaanne, gargaarsa argachuuf 211 irratti bilbili. Dhiyeessaan kee haguuggii fuulaa akka uffattu ykn of eeggannoowwan biroo akka gootu si gorsuu danda'a. Yoo dhukkubsatte qorannoo gochuun ykn yaala argachuun barbaachisaa ta'uu isaa murteessuuf si gargaaruu danda'u.

Yoo dhukkubsatte maal akka gootu gama biraas ilaali.

Yoo dhukkubsatte

Namoonni baay'een dhukkuboota sirna hargansuu kana irraa ofuma isaaniitiin ni fayyu. Mana taa'ii akkasumas wantoota yeroo baay'ee miirri gaariin akka sitti dhaga'amuuf hojjettu raawwadhu: rafuu, boqochuu fi dhangala'aa baay'ee dhuguu.

Yoo ati ykn daa'imni kee mallattoolee ciccimoo kana qabaatte 911 bilbili:

- Hafuura baafachuuf rakkachuu
- Dhukkubbiin ykn dhiibbaalaphée ykn garaa
- Dhangala'aa dhuguu ykn gadi qabachuu dadhabuu
- Burjaajii haaraa ykn dammaquu dadhabuu
- Hidhiyykn fuula bifa diimaa ykn halluu diimaa qabu

Yoo dhukkubsatte, garuu naannoo namoota biroo turuun dirqama kee ta'e

- Haguuggii fuulaa hidhii fi afaan keessan irratti akka gaariitti siqu uffadhaa.
- Yeroo baayyee harka keessan dhiqadhaa, keessumaa erga funyaankee afuufteen booda.
- Qufaa kee huccuu ykn harka keetiin haguuggi.
- Yoo dandeesse namoota biroo irraa fageenya hanga ta'e fagaadhu.
- Qilleensi kutaa naannoo namoota biroo fooyyessi, fakkeenyaaf foddaa banuudhaan.

Yoom naannoo namoota kaanii ta'uu dandeessa?

Namoonni akka waliigalaatti hojii, mana barumsaa fi sochiiwwan birootti deebi'uu kan danda'an yeroo:

- Yoo xiqqaate sa'aatii 24f qoricha ho'a qaamaa hir'isu osoo hin fayyadamin ho'a qaamaa malee yoo turan, **fi**
- Mallattoon isaanii sirriitti fooyyaa'a yoo ta'e, **fi**
- Haalaa gaariin soorachuu fi dhuguu yoo danda'an, **fi**
- Kan funyaan isaanii dhangala'uu fi qufaan isaanii salphaa waan ta'eef sochiiwwan irratti hirmaachuu fi qulqullina harka isaanii eeguu danda'u.

Hanga funyaan keessaa dhangala'uu dhaabuttii fi qufaan kee badutti naannoo namoota birootti haguuggii fuulaa fayyadami.